

UBBFSEGA

Universitatea Babeș-Bolyai | Facultatea de Științe Economice și Gestionarea Afacerilor

FINANTE PUBLICE

Suport de curs ID

Prof.univ.dr Adrian Mihai INCEU

11/5/2021 3:42 PM

Impozitul – definiție

Prof.univ.dr Adrian Mihai INCEU

In this world, nothing is certain but death and taxes.
Benjamin Franklin (1706-1790)

Două lucruri sunt inevitabile în viață: moartea și impozitele.

Another difference between death and taxes is that death is frequently painless. - Anonymous

O altă diferență între moarte și impozite este că moartea este cel mai adesea mai puțin dureroasă.

Death and taxes and childbirth. There's never any convenient time for any of them. Margaret Mitchell (1900 - 1949)

Moartea impozitele și nașterea. Niciodată nu este un moment potrivit pentru nici una dintre ele.

Etimologia impozitului...

Etymology Online Etymology Dictionary, © 2010 Douglas Harper

Origin: 1250-1300;

- (verb) Middle English *taxen* < Medieval Latin *taxāre* to tax, appraise, Latin: to appraise, handle, frequentative of *tangere* to touch; (noun) Middle English, derivative of the verb
- from Latin *taxare* "evaluate, estimate, assess, handle," also "censure, charge," probably a frequentative form of *tangere* "to touch" (see tangent).
- c.1300, "impose a tax on," from Old French *taxer* "impose a tax" (13c.),
- early 14c., "obligatory contribution levied by a sovereign or government,
- Sense of "burden, put a strain on" first recorded 1670s; that of "censure, reprove" is from 1560s. Its use in Luke ii for Greek *apographein* "to enter on a list, enroll" is due to Tyndale. Related: *Taxed*; *taxing*.

Impozitul este...

Dictionary.com, "tax," in *Dictionary.com Unabridged*. Source location: Random House, Inc.

<http://dictionary.reference.com/browse/tax>. Available: <http://dictionary.reference.com>. Accessed: October 29, 2014.

- **1. a sum of money demanded by a government for its support or for specific facilities** or services, levied upon incomes, property, sales, etc.
- **2. a burdensome charge, obligation, duty, or demand.**
- **verb (used with object) 3. A) to demand a tax from a person, business, etc.. B) to demand a tax in consideration of the possession or occurrence of (income, goods, sales, etc.), usually in proportion to the value of money involved.**
- **4. to lay a burden on; make serious demands on: *to tax one's resources*.**
- **5. to take to task; censure; reprove; accuse: *to tax one with laziness*.**
- **6. Informal. to charge: *What did he tax you for that?***
- **7. Archaic. to estimate or determine the amount or value of.**
- **verb (used without object) 8. to levy taxes.**

Impozitul are multiple semnificații, dar multe sunt discutabile:

- **a sum of money / a compulsory financial contribution** / A pecuniary burden / financial charge or other levy
- imposed by a **state or the functional equivalent of a state / an impost or levy by the legislature or other public bodies** / Taxes are also imposed by many administrative divisions. / levied by the authority of the state / by a statutory (authority)..." / **demanded by a government??**
- **Imposed** / are compulsorily imposed / compulsion is an essential feature of taxation." / They are enforceable by law / *imposed pursuant to the authority of Parliament*, / failure to pay, or evasion of or resistance to collection, is punishable by law.
- **for a public purpose**/ for the support of the government and for all public needs.
- **imposed upon a taxpayer**

urmează traducere

a sum of money	o sumă de bani
a compulsory financial contribution	o contribuție financiară obligatorie
A pecuniary burden	o povară pecuniară
financial charge or other levy	o taxă financiară sau altă taxă
imposed by a state or the functional equivalent of a state	impuse de un stat sau echivalentul funcțional al unui stat
an impost or levy by the legislature or other public bodies	o impunere sau o sarcină a legislativului sau a altor organisme publice
Taxes are also imposed by many administrative divisions.	Impozitele sunt, de asemenea, impuse de multe diviziuni administrative
levied by the authority of the state	perceput de autoritatea statului
by a statutory (authority)...	de o (autoritate) statutare ...
demanded by a government??	cerut de un guvern ??

Imposed / are compulsorily imposed /	Impuse / sunt impuse în mod obligatoriu
compulsion is an essential feature of taxation	constrângerea este o caracteristică esențială a impozitării
They are enforceable by law	Sunt executorii prin lege
imposed pursuant to the authority of Parliament	impuse în conformitate cu autoritatea Parlamentului
failure to pay, or evasion of or resistance to collection, is punishable by law	neplata sau evaziunea sau neconformarea la colectare, este pedepsită de lege
for a public purpose	pentru un scop public
for the support of the government and for all public needs.	pentru sprijinul guvernului și pentru toate nevoile publice.
imposed upon a taxpayer	impuse unui contribuabil

DE RETINUT:

There is no nexus between the revenues raised and the cost of any services provided.

Nu există nicio legătură între veniturile colectate și costul serviciilor furnizate.

Taxes do not resemble a user fee, nor any other form of a regulatory charge.

Impozitele nu seamănă cu o taxă de utilizare și nici cu o altă formă de taxă reglementată

Sintetizând pluralitatea definițiilor ce există în literatura de specialitate, considerăm că **impozitul** reprezintă o formă de prelevare silită la dispoziția statului, fără contraprestație directă, imediată și cu titlu nerestituibil, a unei părți din veniturile sau averea persoanelor fizice și / sau juridice, în vederea acoperirii unor necesități publice.

Din definiție rezultă că impozitul are următoarele **caracteristici**:

- este o **prelevare silită**, cu caracter obligatoriu, care se efectuează în numele suveranității statului, având la bază un temei legal;
- impozitul **nu presupune și o prestație directă** (și imediată) din partea statului. Prin aceasta, impozitele se deosebesc în mod esențial de taxe. (în cazul taxelor există un contraserviciu direct;
- prelevările cu titlu de impozit sunt **nerestituibile**, astfel că nici unul dintre contribuabili nu poate pretinde o plată directă din partea statului, pe baza impozitelor suportate. Prin aceasta, impozitele se deosebesc față de împrumuturile publice, care sunt purtătoare de dobânzi și rambursabile (amortizabile).

Față de cele arătate anterior, în completare, **lucrările fiscale moderne**, adaugă calitatea de **pârghie fiscală** pe care impozitele o îndeplinesc din ce în ce mai mult.

Această calitate nouă de-a fi o veritabilă pârghie economică - este legată adesea de “armonizarea intereselor publice cu cele individuale”. Credem că este mult mai potrivit de-a privi acest aspect mai curând ca un “compromis” între interesele sociale și cele individuale sau de grup, din moment ce armonia este un ideal iar realitatea este, mai întotdeauna, un compromis.

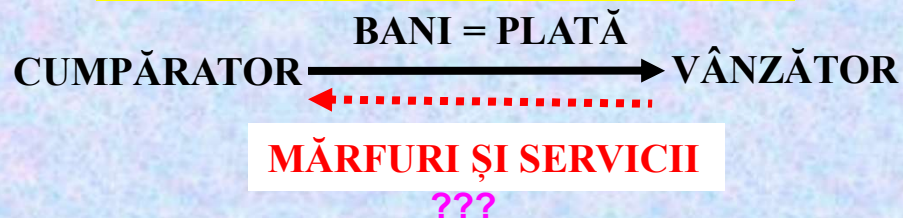
Governments use taxation to **encourage or discourage certain economic decisions**. For example, reduction in taxable personal (or household) income by the amount paid as interest on home mortgage loans results in greater construction activity, and generates more jobs.
<http://www.businessdictionary.com/definition/taxation.html>

Guvernele folosesc impozitarea pentru a încuraja sau descuraja anumite decizii economice. De exemplu, reducerea venitului personal impozabil (sau al gospodăriei) cu suma plătită ca dobândă la creditele ipotecare asupra locuințelor are ca rezultat o creștere a activităților din construcții și generează mai multe locuri de muncă.

“taxes and tax reliefs have also been used as **a tool for behavioural change**, to influence investment decisions, labour supply, consumption patterns, and positive and negative economic spill-overs (externalities), and ultimately, the promotion of economic growth and development. The tax system and its administration also play an important role in state-building and governance, as a principle form of ‘social contract’ between the state and citizens who can, as taxpayers, exert accountability on the state as a consequence.” Hazel Granger, Economics Topic Guide: Taxation and Revenue, pag 9, <https://partnerplatform.org/?c158bbx3>, <http://en.wikipedia.org/wiki/Tax>

„Impozitele și scutirile (sau reducerile) de impozite au fost, de asemenea, folosite ca un instrument pentru schimbarea comportamentului, pentru a influența deciziile de investiții, oferta de forță de muncă, tiparele de consum și externalitățile economice pozitive și negative și, în cele din urmă, pentru promovarea creșterii economice și a dezvoltării. Sistemul fiscal și administrația acestuia joacă, de asemenea, un rol important în construirea și guvernarea statului, ca formă principală de „contract social” între stat și cetățeni care, în calitate de contribuabili, pot exercita responsabilitate asupra statului ca o consecință. ”

Relația de vânzare - cumpărare

Orice vânzare - cumpărare presupune o echivalență valorică **PERFECTĂ** între bani și marfă

o cafea = 2 lei

1. La nivelul unui cumpărător

X dă 2 lei primește 1 cafea

Y dă 4 lei primește 2 cafele

2. La nivelul tuturor cumpărătorilor

Toți am dat 100 primim... 50 cafele

Toți am dat 200 primim... 100 cafele

IMPOZIT

Impozitul este prețul plătit de contribuabil pentru serviciile publice? **???**

1. La nivelul unui contribuabil

Mărimea impozitului comparativ cu mărimea serviciilor pentru un contribuabil?

Impozite < = > Servicii

În funcție de Plătitor, de situația lui economică (bogăție) și situația socială

2. La nivelul tuturor contribuabililor

Mărimea impozitelor comparativ cu mărimea serviciilor pentru toți contribuabilii?

TOTAL Impozite < = > TOTAL Servicii

Impozite - definiție În funcție de puterea economică, doctrina politică, conjunctura economică, etc.

IMPOZITUL NU ESTE UN PREȚ !!!

ASEMĂNĂRI:

la fel de obligatorii

destinatar statul

DEOSEBIRI:

Impozite $\leq \geq$ Servicii

Impozite 0 \rightarrow Servicii ?

Impozite \rightarrow Servicii 0?

Condiționare și corelare contribuție/pensie
... dar nu perfecta

Impozite \rightarrow Servicii , Ce fel? Cât? Când? Contribuție \rightarrow Pensie = serviciu evident

IMPOZIT diferit de CONTRIBUTIE !!!

ASEMĂNĂRI:
la fel de obligatorii
destinatar statul

Confuzii frecvente între taxe și impozite:
Taxa pe valoarea adăugată este taxă sau impozit?
Dacă este impozit pe valoarea adăugată de ce se numește taxă?
În engleză, impozitele și taxele poartă aceeași denumire „taxes”?!?

DEOSEBIRI:

Impozite \leq Servicii

Impozite 0 \rightarrow Servicii ?

Impozite \rightarrow Servicii 0?

Condiționare și prea puțină corelare

Impozite \rightarrow Servicii , Ce fel? Cât? Când?

Taxă folosirea drumurilor publice poate fi folosită de către stat doar pentru ... drumurile publice.

IMPOZIT diferit de TAXE !!!

Nu de puține ori impozitul este perceput, ca o pedeapsă, ca o **amendă**.

Distincția dintre ele nu apare întotdeauna ca fiind foarte clară și evidentă. Cu atât mai mult cu cât destinatarul este întotdeauna statul. De aceea merită reținute următoarele:

A fine is a tax for doing something wrong. A tax is a fine for doing something right. – Anonymous

O amendă este un impozit pentru că ai făcut ceva rău. Un impozit este o amendă pentru că ai făcut ceva bun.

A citizen can hardly distinguish between a tax and a fine, except that the fine is generally much lighter. - G.K. Chesterton (1874-1936)

Un cetățean poate greu diferenția un impozit de o amendă, cu excepția faptului că, în general, amenda este mai “ușoară”

IMPOZITUL ESTE O PLATĂ FĂRĂ CONTRAPRESTATIE ...

DIRECTĂ ȘI IMEDIATĂ

**Impozitul NU este o plata GRATUITĂ ...
Sau este o gratuitate “ciudată” ?**

O altă abordare ...

De ce plătim impozite ?

De ce beneficiem de serviciile publice?

Impozitul și serviciile publice SUNT GRATUITE ...

**Intre calitatea de contribuabil și cea de
beneficiar (sau invers) NU SE FACE nici o legătură**

Instituirea și perceperea de către stat a impozitelor determină o importantă redistribuire a produsului intern brut. Prin aceasta, se manifestă **ROLUL IMPOZITELOR** pe plan **financiar, economic și social**, rol ce diferă de la o țară la alta, de la o perioadă la alta.

Se poate spune că **ÎN CONCEPȚIA CLASICĂ** despre impozite, se atribuie impozitului o **menire pur financiară**, singurul său scop fiind acela de a procura resursele necesare acoperirii cheltuielilor publice.

- Ca efect impozitul trebuie să fie **neutru din punct de vedere economic și social**.

„...impozitul nu trebuie să fie nici stimulat, nici moralizator, nici protector, el trebuie să fie exclusiv un izvor pentru trezorerie.”

Taxation is, in fact, the most difficult function of government and that against which their citizens are most apt to be refractory. - Thomas Jefferson (1743-1826)

Impozitarea este, la urma urmei, cea mai dificilă funcție a guvernului și este aceea împotriva căreia sunt cele mai mari șanse ca cetățenii să se “revolte”; cel de-al 3-lea președinte al SUA

The power of taxing the people and their property is essential to the very existence of government. - John Marshall

Puterea de-a impozita oamenii și proprietatea lor este esențială pentru existența guvernului

The core purpose of taxation is **revenue mobilization**, providing resources for National Budgets

Hazel Granger, Economics Topic Guide: Taxation and Revenue <https://partnerplatform.org/?c158bbx3>

ASTĂZI ...

În majoritatea țărilor lumii, rolul cel mai important al impozitelor continuă sa se manifeste pe plan financiar, întrucât cea mai mare parte a resurselor financiare mobilizate de stat pentru acoperirea necesităților publice provin din încasările aferente impozitelor.

Dar astăzi de câte ori se vorbește despre impozite, o problemă revine, parcă obsesiv: dacă **impozitul este o plată acceptabilă** pentru contribuabil. Merită astfel, aici, amintite câteva elemente în sprijinul acestei idei:

Taxes, after all, are dues that we pay for the privileges of membership in an organized society. - Franklin D. Roosevelt (1882 - 1945) ; cel de-al 32-lea președinte al SUA / **Impozitele sunt, la urma urmei, datorate pentru a plăti privilegiile de a fi membri unei societăți organizate**

I like to pay taxes. With them, I buy civilization. - Oliver Wendell Holmes Jr. (1841 – 1935) / **Îmi place să plătesc impozite. Cu ele cumpăr civilizație.**

I like to pay taxes. It makes me feel less guilty. – Anonymous / **Îmi “place” să-mi plătesc impozitele. Mă face să mă simt mai puțin vinovat.**

ASTĂZI ...

Pe de altă parte, justificare impozitelor este o chestiune intim legată de folosirea lor și de „**buna-credință**” a **guvernului**. Un impozit, mărimea lui, apar ca justificate atunci când ele sunt folosite ”corect”, conform intereselor cetățenilor.

When a government is just, taxes are few. - Thomas Paine (1737-1809) **Când statul este just, impozitele sunt puține.**

Why are the people starving? Because the rulers eat up the money in taxes. - Lao Tzu / **De ce oamenii mor de foame? Deoarece “regii “ cheltuie banii proveniți din impozite**

Collecting more taxes than is absolutely necessary is legalized robbery. - Calvin Coolidge (1923-29) / **A încasa mai mult impozite decât este absolut strict necesar este furt legalizat**

ASTĂZI ... în condițiile complexe ale mecanismelor pieței concurențiale și în legătură directă cu încercările statelor moderne de a utiliza impozitele ca mijloc de intervenție în economie, în practica financiară contemporană se remarcă o **anumită accentuare a rolului impozitelor pe plan economic**. În acest cadru, impozitele se folosesc ca **pârghii de politică economică** - prin însuși modul concret în care sunt așezate și percepute.

Astfel, impozitele se manifestă ca și **instrumente de stimulare sau de frânare** a activităților economice, a consumului anumitor mărfuri sau / și servicii.

Totodată, impozitele pot impulsiona sau îngreuna relațiile comerciale cu exteriorul în ansamblu sau cu anumite țări.

Taxes are applied to .. to influence the macroeconomic performance of the economy .., or to modify patterns of consumption or employment within an economy, by making some classes of transaction more or less attractive. Hazel Granger, Economics Topic Guide: Taxation and Revenue, pag 9, <https://partnerplatform.org/?c158bbx3>, <http://en.wikipedia.org/wiki/TaX>

Impozitele sunt aplicate pentru ... a influența performanța macroeconomică a economiei ... sau pentru a modifica modelele de consum sau de ocupare a forței de muncă într-o economie, făcând unele clase de tranzacții mai mult sau mai puțin atractive.

Merită aici, amintită celebra remarcă “impozitul a încetat de a mai fi grăunțele de nisip care să jeneze mecanismul pieței, ... , devenind unul dintre **regulatele și motoarele acestui mecanism**. Ca urmare, impozitul are atât rolul alimentării cu fonduri a bugetului statului, cât și pe acela al unui factor de echilibru în economie” / Gabriel Ardant, “Histoire de l’impôt”

ASTĂZI ...

în condițiile complexe ale mecanismelor pieței concurențiale și în legătură directă cu încercările statelor moderne de a utiliza impozitele ca mijloc de intervenție în economie, în practica financiară contemporană se remarcă o **anumită accentuare a rolului impozitelor pe plan economic**. În acest cadru, impozitele se folosesc ca **pârghii de politică economică** - prin însuși modul concret în care sunt așezate și percepute.

Astfel, impozitele se manifestă ca și **instrumente de stimulare sau de frânare** a activităților economice, a consumului anumitor mărfuri sau / și servicii.

Totodată, impozitele pot impulsiona sau îngreuna relațiile comerciale cu exteriorul în ansamblu sau cu anumite țări.

Taxes are applied to .. to influence the macroeconomic performance of the economy .., or to modify patterns of consumption or employment within an economy, by making some classes of transaction more or less attractive. Hazel Granger, Economics Topic Guide: Taxation and Revenue, pag 9, <https://partnerplatform.org/?c158bbx3>, <http://en.wikipedia.org/wiki/Tax>

Impozitele sunt aplicate pentru ... a influența performanța macroeconomică a economiei ... sau pentru a modifica modelele de consum sau de ocupare a forței de muncă într-o economie, făcând unele clase de tranzacții mai mult sau mai puțin atractive.

Merită aici, amintită celebra remarcă “impozitul a încetat de a mai fi grăunțele de nisip care să jeneze mecanismul pieței, ... , devenind unul dintre **regulatele și motoarele acestui mecanism**. Ca urmare, impozitul are atât rolul alimentării cu fonduri a bugetului statului, cât și pe acela al unui factor de echilibru în economie” / Gabriel Ardant, “Histoire de l’impôt”

ASTĂZI ... Pe plan social, rolul impozitelor se manifestă prin utilizarea lor ca instrument al redistribuirii unei părți importante a produsului intern brut.

This is done to distribute the tax burden among individuals or classes of the population involved in taxable activities, such as business, or to redistribute resources between individuals or classes in the population

Acest lucru se face pentru a distribui sarcina fiscală între indivizi sau clase de populație implicate în activități impozabile, cum ar fi afacerile, sau pentru a redistribui resursele între indivizi sau clase din populație

- Această redistribuire apare în procesul mobilizării la buget a impozitelor directe și indirecte și impune redistribuirea resurselor bugetare, utilizarea lor, (și) în raport cu criteriile de ordin social.
- Acest proces are o influență mai mult sau mai puțin intensă asupra comportamentului economic al diverselor categorii de contribuabili.

A government that robs Peter to pay Paul can always depend upon the support of Paul - George Bernard Shaw

Un guvern care fură de la Peter pentru a-l plăti pe Paul, poate întotdeauna să se bazeze pe sprijinul lui Paul;

ASTĂZI ... Efectul major al rolului impozitelor pe plan financiar economic și social îl reprezintă, în ultimă instanță, **creșterea presiunii fiscale globale** (tax-to-GDP ratio) în majoritatea țărilor cu economie de piață concurențială și consolidată.

Taxes grow without rain. - Old Jewish Proverb

Impozitele cresc fără ploaie – vechi proverb evreiesc

Unquestionably, there is progress. The average American now pays out almost as much in taxes alone as he formerly got in wages. Henry Louis Mencken (1880-1956)

Indiscutabil este un progres. Americanul mediu plătește acum pentru impozite aproape jumătate din ceea ce obține ca și salariu

ASTĂZI ...

Aceasta sporire a fiscalității este expresia următoarelor caracteristici ale evoluției impozitelor în perioada contemporana:

- creșterea mai accentuată a încasărilor statului din impozite față de ritmul creșterii produsului intern brut;
- sporirea absolută și relativă a încasărilor din impozite, ca urmare a creșterii numărului de contribuabili a materiei impozabile, precum și a majorării unor cote de impozit;
- devansarea ritmului de creștere a venitului mediu pe locuitor de către ritmul de creștere al impozitului.

Chiar dacă se constată o creștere „generalizată” a impozitelor, nu trebuie uitat că fenomenul prezintă riscuri majore; de la o creștere „generală” la una excesivă nu este decât un pas, uneori foarte mic.

Liberty produces excessive taxes; the effect of excessive taxes is slavery. - Charles Louis de Secondat, baron de la Brede et de Montesquieu (1689-1755)

Libertatea conduce la impozite excesive; Efectul impozitelor excesive este sclavia.

Principiile impunerii

Prof.univ.dr Adrian Mihai INCEU

Impunerea reprezintă un complex de măsuri și operații - efectuate în baza legii - care au drept scop final stabilirea impozitului ce revine în sarcina unei anumite persoane fizice sau juridice.

La baza politicii fiscale, a impunerii, stau niște reguli ce se cer a fi respectate. Aceste reguli, cu timpul s-au consacrat ca principii și criterii ale impunerii. Vorbind despre principii, clasicii finanțelor (Adam Smith 1723 – 1790, *Avuția Națiunilor*) au formulat **patru maxime** ce trebuie să guverneze politica fiscală a statului și anume:

•

Adam Smith, „*Avuția Națiunilor*”, Editura Academiei R.P.R., 1962-1965; citatele următoare: pag. 242 - 243

1. **Justețea impunerii:** impunerea trebuie să fie dreaptă (corectă), să se asigure dreptatea în materie de impunere. Este ceea ce cu timpul se va consacra ca un principiu fundamental: **principiul echității fiscale**;

„The subjects of every state ought to contribute toward the support of government, as nearly as possible, in proportion to their respective abilities; that is, in proportion to the revenue which they respectively enjoy under the protection of the state.”;

Trebuie ca supușii fiecărui stat să contribuie, pe cât posibil, la susținerea statului, în raport cu posibilitățile lor respective, adică în raport cu venitul de care, sub protecția aceluia stat, ei se pot bucura.

2. Certitudinea impunerii: quantumul impozitului trebuie să fie cert și nu stabilit în mod arbitrar, pentru a se evita abuzurile fiscale, cu alte cuvinte **impunerea să fie predictibilă;**

„The tax which each individual is bound to pay ought to be certain, and not arbitrary. The time of payment, the manner of payment, the quantity to be paid, ought all to be clear and plain to the contributor, and to every other person, so that the taxpayer is not put in the power of the tax gatherer.”

„Impozitul pe care fiecare persoană este obligat să-l plătească trebuie să fie bine precizat și nu arbitrar. Epoca de plată, modalitatea de plată, suma de plată, acestea trebuie să fie clare și evidente, atât pentru contribuabil cât și pentru orice altă persoană”.

3. **Comoditate impunerii**: modul de așezare și percepere să fie în așa fel realizat încât să fie convenabil pentru contribuabil - de exemplu să se coreleze termenele de plata a impozitelor cu cele de realizare a venitului;

„Orice impozit trebuie să fie perceput la timpul și în modul care reiese a fi cel mai convenabil pentru contribuabil ca sa-l plătească”;

4. **Impozitul să fie cât mai ieftin**, să aibă **un randament fiscal ridicat** - într-o accepțiune modernă aceasta implică realizarea celui mai convenabil raport între încasările fiscale și cheltuielile de percepere;

„Orice impozit trebuie să fie astfel conceput încât să scoată și să înstrăineze din buzunarele populației cât mai puțin posibil, peste atât cât poate aduce în tezaurul public al statului”.

Principiile impunerii reprezintă un subiect disputat și controversat, deoarece de la o perioadă la alta, de la o școală economică la alta, de la un autor la altul, termenii cheie și obiectivele sunt interpretate diferit. „Principiile pot fi interpretate în moduri diferite, ... , în funcție de cum este tratată și înțeleasă **contradicția dintre echitate și eficiență**”.

Astfel, impunerea are deopotrivă atât o latură de natura de **politică economică**, cât și una de **ordin tehnic** ce privește metode și tehnici utilizate pentru stabilirea mărimii obiectului impozabil și a cuantumului impozitului.

Din punct de vedere al politicii economice, actualmente, prin impunere se urmărește ca fiecare impozit nou introdus, sau existent în practica fiscală, să răspundă cerințelor mai multor **principii**:

- principii de echitate fiscală;
- principii de politică financiară;
- principii de politică economică;
- principii social-politice.

Ideea justiției în materie de impunere a fost întotdeauna acceptată. În timp însă, noțiunea a primit interpretări diferite (chiar divergente), iar practic oricât s-a perfecționat politica fiscală, **impozitele n-au reușit să fie absolut echitabile.**

Mathematical equality . . . cannot be reached in any system of taxation, and it is useless and idle to attempt it. - Rufus W. Peckham (1838-1909)

Echitatea matematică (perfectă) ... nu poate fi atinsă în nici un sistem fiscal și nu are nici un rost sau motivație de-a încerca să o obții.

Teoretic, echitatea fiscală a fost înfățișată în mod diferit de către diferiți susținători ai școlilor de finanțe. În Evul Mediu, se considera echitabil existența privilegiilor fiscale pentru nobili, biserica și cler. În Franța, circula chiar aforismul *"Nobilitatea servește regele cu spada, clerul cu rugăciunile iar starea a treia cu banii"*.

De-a lungul istoriei, **noțiunea de echitate**, care dă substanță noțiunii de dreptate socială în domeniul impozitelor, a fost interpretată diferit. Timpul, odată cu trecerea la capitalismul clasic, a condus la **abolirea privilegiilor fiscale**, înțelegându-se inechitatea lor.

In the matter of taxation, every privilege is an injustice. Voltaire (1694 – 1778)

În materie de impozite orice privilegiu este o injustețe;

Tax exemption is a privilege derived from legislative grace, not a constitutional right. - Lapsley W. Hamblen Jr. (1926 -)

Scutirile fiscale sunt privilegii din voia legislativului, nu un drept constituțional;

- Considerându-se că impunerea trebuie să fie universală, toți contribuabilii trebuie să plătească impozit și toți să fie tratați fiscal la fel - deci se pretindea o așa-zisă **egalitate în fața impozitelor**.

Impozitul trebuie să fie “orb” la fel ca justiția!

Egalitatea în fața impozitelor pornește de la ideea mai veche, că serviciile publice sunt în folosul tuturor și de aceea plata lor ar trebui să fie egală pentru toți cetățenii.

Cu timpul, în **capitalismul modern**, această formă a echității a fost încălcată, devenind discutabilă, incompatibilă cu evoluția și dezvoltarea vieții și gândirii economice. Astfel, în unele țări, anumite venituri, cum sunt cele realizate de pe urma plasamentelor în obligațiuni ale împrumuturilor de stat, nu se supun impunerii. De asemenea, tot o încălcare a principiului echității o constituie și practica de a scuti de impozit partea din veniturile societăților de capital destinată finanțării unor investiții din capital.

Ceea ce părea discutabil sau chiar inacceptabil, într-un anumit mod de interpretare al echității fiscale apare însă într-o altă lumină dacă avem în vedere necesitatea obiectivă că impozitul trebuie să devină și o **pârghie fiscală**.

Astfel egalitatea în fața impozitului a fost înlocuită cu **egalitatea prin impozite**. Acestea din urmă presupune un **tratament fiscal diferențiat** în funcție de mărimea venitului și averii, de proveniența lor, în raport cu starea socială, cu situația personală a fiecărui plătitor, etc.

- Echitatea fiscală ne este înfățișată și ca **echitate aparentă** (sau matematică) respectiv **echitate efectivă** (sau reală).

Echitatea fiscală reală judecă ce se întâmplă în casa fiecărui contribuabil !

De exemplu, aparent este echitabil ca doi angajați care pentru munca lor primesc același salariu să plătească același impozit pe salariu. Cei doi contribuabili ar fi astfel egali în fața impozitului. În realitate, însă dacă ei au un număr diferit de persoane în întreținere - dacă au o situație socială diferită - capacitatea lor contributivă diferă și de aceea echitatea reală este alta decât cea aparentă. Ei sunt egali din punct de vedere al echității muncii, dar, din punct de vedere al echității fiscale ei ar trebui tratați diferit.

Soluțiile alternative, în realizarea unei **echități sociale reale**, ar fi:

- o diferențierea sarcinilor fiscale, la aceeași materie impozabilă realizată, în funcție de situația socială;
- o **păstrarea egalității sarcinilor fiscale, dar diferențierea diferitelor ajutoare sociale, în funcție de situația socială.**

Se consideră, de către majoritatea specialiștilor, că ultima soluție este cea mai convenabilă (conduce la simplificarea impozitelor), chiar dacă echitatea nu se mai realizează prin intermediul impozitelor ci ea este “împinsă” spre domeniul asigurărilor sociale. (vezi și tema Eficiență – Echitate)

The Treasury is constantly presented with proposals to accomplish all sorts of desirable social objectives through the tax system. In general, these objectives can be accomplished more effectively and economically by other means. - Stanley S. Surrey /

Trezoreria(SUA) prezintă constant propuneri pentru îndeplinirea a tot felul de obiective sociale prin intermediul sistemului fiscal. În general, aceste obiective pot fi îndeplinite mai economic și mai complet prin alte mijloace

Echitatea fiscală ne este înfățișată și ca **echitate pe orizontală** respectiv **echitate pe verticală**.

Echitatea orizontală presupune compararea sarcinii fiscale pentru doi contribuabili ce realizează **aceeași mărime de venit, dar din surse diferite**.

Pornind de aici, interpretările sunt însă diferite. Astfel într-o variantă se consideră echitabil diferențierea sarcinii fiscale, pe când în cealaltă variantă se consideră echitabil stabilirea unei sarcini fiscale egale. Fiecare variantă are avantaje și dezavantaje, susținători și adversari.

Greu de decis care dintre variante ar fi cea mai echitabilă, cu atât mai mult cu cât o soluție de compromis pare imposibil de găsit. Ne exprimăm opinia că o anumită diferențiere a sarcinilor fiscale în funcție de sursele și de condițiile în care se realizează materia impozabilă este de multe ori justificată. De exemplu, ar părea ca justificată, **cel puțin la prima vedere**, o anumită diferențiere a sarcinilor fiscale atunci când este vorba de venituri obținute din muncă sau din depuneri bancare sau alte situații similare.

Spre deosebire de varianta precedentă, **echitatea pe verticală** presupune compararea impozitelor datorate de două persoane ce realizează **venituri de mărime diferită, dar din aceeași sursă**. Se considera echitabil, în acest caz, ca cei ce realizează venituri mai mari să plătească impozit (procentual) mai mare.

Este una dintre chestiunile cele mai controversate:

That which angers men most is to be taxed above their neighbors. Sir William Petty (1623-1687)

Lucrul cei enervează cel mai tare pe cei mai mulți oameni este de-a fi impozitați mai aspru decât vecinii lor.

Deși discutabilă, o asemenea cerință pare pe deplin justificată:

When people ask, "Why should the rich pay a larger percent of their income than middle-income people?" - my answer is not an answer most people get: It's because their power developed from laws that enriched them. - Ralph Nader (1934-)

Atunci când oamenii întreabă, “ De ce bogații plătesc un procent mai mare din venitul lor decât oamenii din clasa medie?” – răspunsul meu este diferit de cel obișnuit: Se întâmplă asta pentru ca ei (cei bogați) își trag puterea din legile care i-au îmbogățit;

Pentru a putea fi respectată echitatea fiscală se cer a fi îndeplinite mai multe condiții:

- 1. echitatea presupune existența unui **minim neimpozabil**, adică legiferarea scutirii de impozit a unui venit minim care să permită satisfacerea nevoilor minimale.

Acest minim trebuie să se justifice din punct de vedere economic - de exemplu la impozitul pe profit, la taxa pe valoarea adăugată s-ar cere ca minimul neimpozabil să-i asigure întreprinzătorului “supraviețuirea”;

Cu atât mai complicat este stabilirea unui venit salarial minim;

Minimul neimpozabil este întâlnit numai în cazul impozitelor directe (mai ales la impozitele pe venit) neavând aplicabilitate în domeniul impozitelor indirecte, ceea ce atestă lipsa de echitate a acestor impozite;

2. **Impunerea trebuie să fie universală, generală**, adică toate persoanele fizice sau juridice ce dețin materie impozabilă - venituri dintr-o anumită sursă, care posedă un anumit gen de avere sau fac anumite cheltuieli - trebuie să plătească impozit. Această condiție presupune și inexistența posibilităților de sustragere a unei părți a materiei impozabile de la impunere (eliminarea evaziunii fiscale)
3. **sarcina fiscală - absolută și relativă - a fiecărui contribuabil în parte, este necesar să fie stabilită în funcție de puterea contributivă** pe care acesta o deține: mărimea venitului sau a averii și sarcinile sociale;
4. trebuie asigurată **comparabilitatea sarcinii fiscale** pe verticală și pe orizontală.

Respectarea sau nerespectarea echității fiscale rezultă în ultimă instanță din **felul cotelor de impozit** folosite.

Echitatea fiscală la impunerea în sume fixe se caracterizează prin aceea că organele fiscale stabilesc un impozit în sumă fixă în sarcina fiecărei persoane. Acest fel de impunere nu este echitabil, deoarece la stabilirea impozitului nu se are în vedere nici mărimea venitului sau averii și nici situația personală, socială a contribuabilului.

Echitatea fiscală la impunerea în cote proporționale este o manifestare directă a principiului egalității în fața impozitelor. Deoarece cota de impozit rămâne neschimbata, se păstrează în permanență aceeași proporție între impozit și venit (avere). Astfel, deși prin introducerea impunerii în cote proporționale s-a făcut un pas înainte în asigurarea echității, totuși nici în acest caz nu se respecta principiile echității fiscale. Impunerea în cote proporționale nu ține cont de faptul că puterea contributivă a contribuabililor, diferă în funcție de mărimea absolută a veniturilor și de valoarea averii pe care fiecare din aceștia le realizează, respectiv o posedă.

Echitatea fiscală la impunerea în cote progresive simple (globale)

Fiind vorba de o impunere progresivă, înseamnă că cota de impozit va fi cu atât mai mare, în limitele progresivității stabilite prin lege, cu cât venitul sau averea respectivă va fi mai mare. Impunerea în cote progresive simple, deși a condus la o apropiere importantă de ceea ce înseamnă respectarea echității în domeniul impozitelor, are totuși unele neajunsuri. Astfel, această modalitate de impunere îi dezavantajează pe contribuabilii care realizează venituri al căror nivel se situează la limita imediat superioară celei până la care acționează o anumită cota.

Echitatea fiscală la impunerea în cote progresive compuse

Impunerea în cote progresive compuse înlătură neajunsurile menționate la impunerea în cote progresive simple. Acest gen de impunere se utilizează mai ales pentru impunerea veniturilor realizate de persoanele fizice.

Echitatea fiscală lă impunerea în cote regresive. Acest fel de impunere avantajează contribuabilii care realizează venituri mari sau dețin averi importante și îi determină la sporirea materiei impozabile brute.

În concluzie, dintre sistemele de impunere cel mai echitabil sistem de impunere pare a fi cel care se bazează pe aplicarea cotelor progresive compuse (pe tranșe). Ar fi însă ireal să se afirme că utilizarea unei anumite progresivități în impunere, chiar dacă aceasta este destul de ridicată, rezolvă de la sine problema echității în acest domeniu.

Astfel, legislația fiscală fiind destul de elastică oferă fie “porțițe de evaziune fiscală legală” fie se oferă o serie întreagă de facilități sau chiar privilegii fiscale. Echitatea fiscală impune cerințe firești, dar **este doar unul dintre principiile impunerii.**

NOȚIUNEA DE ECHITATE, INTERPRETATĂ STRICT, POATE ADUCE ATINGERI GRAVE CELORLALTE PRINCIPII, DE EXEMPLU PRINCIPIILOR SOCIALE.

În cadrul principiilor de politică financiară se urmărește ca sistemul fiscal, să se caracterizeze prin:

- ✓ randament fiscal ridicat,
- ✓ stabilitate și elasticitate,
- ✓ tip și număr de impozite.

Randamentul fiscal, ca orice randament presupune raportarea rezultatelor la efort (sau invers), în cazul nostru raportarea sumelor atrase printr-un impozit la cheltuielile ocazionate. Pentru a se realiza un randament fiscal ridicat trebuie găsit raportul optim între încasările realizate prin intermediul unui impozit și cheltuielile de percepere. Pentru ca încasările să fie mari, trebuie respectate aceleași condiții ca și la echitate: impunere universală, să nu existe evaziune fiscală, iar aparatul fiscal să nu fie costisitor.

Astfel pentru ca un impozit să poată avea un randament fiscal ridicat se cer a fi îndeplinite mai multe **condiții**:

Condiții pentru asigurarea randamentului fiscal

1. Impozitul să aibă un caracter **universal**, adică să fie plătit de toate persoanele (fizice sau juridice) care obțin venituri din aceeași sursă sau posedă același gen de avere. Universalitatea impozitului presupune, în aceeași măsură, ca întreaga materie impozabilă a unei persoane, să fie supusă impunerii.

2. Pentru **eliminarea evaziunii fiscale** este necesar să nu existe posibilități de sustragere de la impunere (pe căi legale sau frauduloase) a unei părți din materia impozabilă.

3. volumul cheltuielilor legate de stabilirea și perceperea impozitelor să fie redus la minimul necesar

• într-o interpretare strictă, această condiție poate conduce la concluzii absurde: aparatul fiscal să fie cât mai redus (costurile sale să fie cât mai mult reduse), dar atunci și încasările fiscale vor fi (foarte probabil) mici pentru că evaziunea fiscală va fi foarte ridicată.

Aceste cerințe sunt indiscutabil raționale, dar practic, sunt greu de realizat.

Un impozit poate fi apreciat ca fiind stabil, dacă nu este influențat, într-un sens sau altul, de mutațiile de ordin conjunctural ale economiei - să nu crească în perioadele de prosperitate, respectiv să nu scadă în perioadele de recesiune.

Aceasta înseamnă că randamentul unui impozit considerat stabil nu trebuie să sporească concomitent cu creșterea volumului producției și a veniturilor în perioada de înflorire economică și nici să scadă în perioadele nefavorabile ale ciclului economic. De menționat însă că, practic, în condițiile economice actuale stabilitatea impozitelor este dificil de realizat. În plus, de multa vreme, cerința stabilității a fost corelată cu necesitatea elasticității impozitelor.

În ceea ce privește **elasticitatea impozitului**, aceasta presupune ca impozitul să poată fi adaptat în permanență necesităților de venituri ale bugetului de stat. Un impozit este elastic dacă el poate să fie mărit sau micșorat în funcție de evoluția cheltuielilor statului sau altfel spus, dacă se înregistrează o creștere a cheltuielilor bugetare este necesar ca impozitele să poată fi majorate corespunzător și invers.

- **Legat de tipul și numărul impozitelor**, se poate spune că, teoretic, s-ar putea folosi unul sau mai multe impozite. Ideea cu privire la utilizarea unui singur impozit, s-a întâlnit atât în perioada capitalismului premonopolist (de exemplu, fiziocrații s-au pronunțat pentru introducerea unui impozit financiar unic, apoi, mai târziu, odată cu dezvoltarea mării industrii au apărut păreri privind instituirea unui impozit unic asupra materiilor prime), cât și în condițiile capitalismului contemporan.

De menționat că, practic, idei de genul unui impozit unic n-au fost transpuse în viață. Practicarea unui singur impozit este apreciată ca fiind irealizabilă și ineficientă. În acest sens se considera că un singur impozit stabilit pe baza puterii contributive a plătitorilor ar conduce la multe nemulțumiri, la accentuarea tendințelor evazioniste și de repercusiune a sarcinilor în seama altora.

Astfel se considera de majoritatea specialiștilor că pluralitatea impozitelor este soluția momentan cea mai corespunzătoare, cu atât mai mult cu cât impozitul este activizat ca pârghie fiscală și fiecare obiect impozabil trebuie tratat într-un mod specific.

- **În concluzie, legat de tipul și numărul impozitelor,** se poate afirma că un sistem fiscal poate fi apreciat numai prin prisma tuturor consecințelor sale pe plan economico-social și nu doar în funcție de tipul și numărul impozitelor.

Aprecieri privind consecințele și implicațiile de ordin economico-social ale unui sistem fiscal pot fi făcute urmărind aspecte, cum sunt: ce obiect are impunerea; veniturile (averea), cheltuielile sau amândouă; ce fel de cote de impozit se folosesc: fixe, proporționale, progresive sau regresive; ale căror clase și paturi sociale sunt veniturile (averea) și din consumul căror clase sau paturi sociale fac parte bunurile sau serviciile supuse impunerii; în ce măsură poate apărea sau nu, în unele cazuri, o dubla impunere, iar în altele o sustragere de la impunere a veniturilor sau averii, etc.

There are some taxes that are good for our economy, because they discourage harmful activities. - David M. Roodman

Sunt câteva impozite care sunt “bune” pentru economie, pentru că descurajează activităţile “rele”;

All taxes discourage something. Why not discourage bad things like pollution rather than good things like working or investment? - Lawrence Summers (1954-)

Toate impozitele descurajează ceva. De ce să nu descurajăm fenomenele negative, cum ar fi poluarea, în locul celor bune cum ar fi munca şi investiţiile.

• De foarte multă vreme impozitul a devenit o veritabilă pârghie economică și de aceea prin introducerea unui nou impozit, statul urmărește deseori nu numai procurarea veniturilor necesare acoperirii cheltuielilor publice, ci și exercitarea unei anumite influențe în ceea ce privește impulsionarea dezvoltării unor ramuri sau subramuri economice, stimularea ori reducerea producției sau consumului unor mărfuri, extinderea sau dimpotrivă, restrângerea relațiilor comerciale cu străinătatea.

Încurajarea sau descurajarea dezvoltării unei ramuri sau subramuri economice poate fi efectuată de către stat prin suprataxare sau reducere de impozite în mai multe variante cum ar fi: stabilirea unor taxe vamale ridicate la importul mărfurilor de același fel din alte țări; reducerea sau scutirea de impozite indirecte a mărfurilor autohtone; micșorarea impozitelor directe stabilite în sarcina producătorilor și comercianților autohtoni; facilitatea amortizării accelerate a capitalului fix, ceea ce conduce la reducerea profitului impozabil al societăților de capital din ramura respectiva și la posibilitatea înlocuirii rapide a acestuia.

- Tot în acest sens acționează și acordarea de subvenții de la bugetul statului întreprinderilor care își desfășoară activitatea într-o anumită ramură sau subramură economică.

If you want more of something, subsidize it; if you want less, tax it. - Old Economic Adage

Dacă vrei, din ceva mai mult, subvenționează-l; dacă vrei mai puțin, impozitează-l – veche pildă economică.

- Desigur soluția acordării de subvenții nu este una foarte simplă, deoarece aceasta are ca sursă, de regulă impozitele încasate de stat. Altfel spus, încurajăm pe de-o parte, descurajăm pe de alta.

All taxes are a drag on economic growth. It's only a question of degree. - Alan Greenspan (1926-)

Toate impozitele sunt o frână în calea creșterii economice. Este numai o chestiune de (cât este) nivel;

In general, the art of government consists of taking as much money as possible from one class of citizens to give to the other. - Voltaire (1694 – 1778)

În general, arta guvernării constă în strângerea a cât mai mulți bani, de la o clasă socială și de a “da” alteia.

- Politica fiscală promovată de stat vizează, în mod frecvent și realizarea unor **obiective social-politice**. Aceste principii cer ca în impunere să se țină seama de situația personală – socială - a plătitorului. Este cunoscută, de exemplu, practica acordării unor facilități fiscale persoanelor cu venituri reduse și celor care întrețin un anumit număr de copii și bătrâni.
- Impozitele sunt folosite, de asemenea, pentru **limitarea consumului unor produse** care au consecințe dăunătoare asupra sănătății (tutun, băuturi alcoolice). Există și țări în care, pentru a se influența creșterea natalității se practică un impozit special asupra celibatarilor și persoanelor căsătorite fără copii.

Trebuie aici precizat că uneori **politica fiscală este marcată și de interese pur politice**: în perioada alegerilor, cei de la putere încearcă să atenueze (sau să promită reducerea ei) fiscalitatea sau să acorde privilegii și facilități fiscale unor categorii de contribuabili. După alegeri, se constată că situația economică, fiscală este cea cunoscută de fapt și în perioada alegerilor și trebuind să-și reconsidere poziția uită promisiunile electorale și impozitele cresc din nou.

A government that robs Peter to pay Paul can always depend upon the support of Paul. - George Bernard Shaw

Un guvern care fură de la Peter pentru a-l plăti pe Paul, poate întotdeauna să se bazeze pe sprijinul lui Paul.

The promises of yesterday are the taxes of today. - William L. Mackenzie King (attributed)

Promisiunile de ieri sunt impozitele de astăzi.

Impozitul - clasificare și elemente tehnice

Prof.univ.dr Adrian Mihai INCEU

Clasificarea impozitelor

Impozitele se practică sub o diversitate de forme, corespunzător pluralității formelor sub care se manifestă materia impozabilă și diversitatea mare a subiecților în sarcina cărora se instituie.

Pentru a putea sesiza cu mai mare ușurință efectele diferitelor categorii de impozite pe plan financiar, economic, social și politic, se impune clasificarea corespunzătoare a acestora, în funcție de criteriile puse la dispoziție de știința finanțelor publice.

Aceste **criterii** sunt următoarele:

1. trăsăturile de fond și de formă ale impozitelor;
2. obiectul asupra cărora se așază;
3. scopul urmărit de stat prin instituirea lor;
4. frecvența perceperii lor la bugetul public;
5. după instituția care le administrează.

Clasificarea impozitelor

1. trăsăturile de fond și de formă ale impozitelor: Impozite directe Impozite indirecte

A. Impozitele directe sunt acelea care se stabilesc nominal, în sarcina unor persoane fizice și / sau juridice, în funcție de veniturile sau averea acestora, fiind încasate la anumite termene precizate cu anticipație. La impozitele de acest tip, subiectul și suportatorul impozitului sunt una și aceeași persoană, cel puțin în intenția legiuitorului. Tocmai de aceea, se spune că impozitele de acest tip au incidență directă asupra subiectului plătitor.

Potrivit **criteriului ce stă la baza așezării lor**, **impozitele directe** sunt reale și personale.

Impozitele directe reale se mai numesc și obiective sau pe produs, deoarece se așază asupra materiei impozabile brute, fără a ține cont de situația subiectului impozitului. Aceste impozite se stabilesc în legătură cu deținerea unor obiecte materiale cum sunt pământul, clădirile, fabricile, magazinele, precum și asupra capitalului mobilier. În această categorie se includ: impozitul funciar, impozitul pe clădiri, impozitul asupra activităților industriale, comerciale și profesiilor libere și impozitul pe capitalul mobilier.

Impozitele directe personale se așază asupra veniturilor sau averii, ținând cont și de situația personală a subiectului lor, de aceea, ele se mai numesc și impozite subiective.

Clasificarea impozitelor

B. Impozitele indirecte sunt instituite asupra vânzării unor bunuri, prestării anumitor servicii (la intern sau extern), fiind vărsate la bugetul public de către producători, comercianți sau prestatori de servicii și suportate de către consumatorii bunurilor și serviciilor cumpărate.

La impozitele de acest tip, subiectul și suportatorul impozitului nu sunt una și aceeași persoană, cel puțin în intenția legiuitorului.

Tocmai de aceea, se spune că impozitele de acest tip au incidență indirectă asupra subiectului plătitor.

Impozitele indirecte se grupează în:

- taxe de consumație (speciale sau generale)
- monopoluri fiscale,
- taxe vamale.

Clasificarea impozitelor

2. Având în vedere **obiectul asupra căruia se așază**, impozitele sunt clasificate în:

- o impozite pe **venit** (veniturile persoanelor fizice sau juridice);
- o impozite pe **avere** (clădiri, terenuri, mijloace de transport, etc);
- o impozite pe **consum** sau pe cheltuieli.

3. În funcție de **scopul urmărit** de stat prin instituirea lor, impozitele se clasifica în:

- impozite financiare, obișnuite;
- impozite de ordine;

Impozitele financiare, obișnuite, sunt cele instituite de stat în scopul realizării celei mai mari părți a veniturilor bugetului public.

Impozitele de ordine sunt instituite în scopul limitării consumului unor bunuri sau a restrângerii unor acțiuni, precum și pentru realizarea unor deziderate nefiscale. Astfel impozitele de ordine sunt legate de calitatea de pârghie financiară.

Clasificarea impozitelor

4. **Corespunzător frecvenței percepției lor la buget**, impozitele se diferențiază în următoarele categorii:

- ☐ impozite permanente (ordinare);
- ☐ impozite incidentale (extraordinare).

Impozitele ordinare se percep cu regularitate, astfel că ele se înscriu în cadrul fiecărui buget public anual. **Impozitele extraordinare** se instituie și se percep în mod excepțional, în legătură cu apariția unor obiecte impozabile ce se deosebesc esențial de cele obișnuite. (cazul supraprofitului de război)

5. **Clasificarea impozitelor se realizează și după instituția care le administrează.**

Astfel în **statele de tip federal** impozitele se delimitează în:

- impozite federale;
- impozite ale statelor;
- impozite locale.

În **statele unitare** impozitele se delimitează în:

- impozite încasate la bugetul administrației centrale de stat;
- impozite locale.

Clasificarea impozitelor

1. trăsăturile de fond și de formă ale impozitelor;	Impozitele directe Impozitele indirecte
2. obiectul asupra cărora se așază;	impozite pe venit; impozite pe avere; impozite pe consum sau pe cheltuieli.
3. scopul urmărit de stat prin instituirea lor;	impozite financiare, obișnuite; impozite de ordine;
4. frecvența perceperii lor la bugetul public;	impozite permanente (ordinare); impozite incidentale (extraordinare).
5. după instituția care le administrează.	impozite încasate la bugetul central; impozite locale.

Elementele tehnice ale impozitelor

Concepția cu privire la un anumit impozit își găsește reflectarea în legea de instituire a acestuia. Mai întâi în aceste legi, în preambulul lor, se motivează, necesitățile care au condus la introducerea noului impozit, funcțiunile pe care acesta le are de îndeplinit. Ulterior, se precizează toate **elementele tehnice**, pe care trebuie să le cunoască atât contribuabilii cât și organele fiscale, pentru ca impozitul să fie corect stabilit și încasat la timp.

Concretizarea și individualizarea fiecărui impozit are o deosebită importanță, atât pentru organele fiscale, cât și pentru contribuabilii în sarcina cărora se instituie.

În acest scop, se folosesc următoarele **elemente tehnice**:

Elementele tehnice ale impozitelor

• subiectul impozitului sau contribuabilul	• suportatorul impozitului
• obiectul impozitului	• sursa impozitului
• unitatea de impunere	• cota impozitului
• asietă fiscală	• termenul de plată
• autoritatea și beneficiarul impozitului	• facilități fiscale acordate
• sancțiunile aplicabile	• căile de contestație
și altele	

Elementele tehnice ale impozitelor

•**Subiectul impozitului sau contribuabilul**, este persoana fizică sau juridică obligată prin lege la plata impozitului.

De obicei subiectul impozitului este, sau ar trebui să fie, și cel ce suportă plata lui. Dacă această incidență, subiect / suportator se verifică, impozitele respective sunt impozite directe. Uneori însă, această coincidență nu se verifică - cel care suportă efectiv plata, nu coincide cu cel care plătește impozitul. Avem de-a face cu ceea ce se numește incidență indirectă a impozitului.

Se poate constata aici și fenomenul de **repercusiune fiscală**, transmiterea sarcinii fiscale. Rațiunea pentru care contribuabilul este obligat la plata impozitului este faptul că el deține materie impozabilă.

•**Suportatorul impozitului** - este persoana fizică sau juridică din ale cărei venituri sau avere se suportă efectiv impozitul. Acest element este important în legătură cu distincția fundamentală dintre impozitele directe și cele indirecte, așa după cum explicam la subiectul impozitului.

Elementele tehnice ale impozitelor

• **Materia impozabilă (Obiectul impozitului)** este bunul, venitul sau activitatea pentru care se datorează impozitele directe, precum și vânzarea - cumpărarea, valorificarea sau punerea în circulație a unor produse, bunuri și servicii în cazul impozitelor indirecte. Altfel spus obiectul impozitului poate fi reprezentat de: - veniturile realizate de contribuabili - averea pe care o deține - sau cheltuielile, consumurile pe care le realizează contribuabilii.

Materia impozabilă, pentru a fi supusă impunerii, trebuie să fie măsurată și evaluată și de aceea prin lege trebuie precizată în mod expres unitatea de impunere.

• **Sursa impozitului** - indică din ce anume se plătește impozitul: din venit sau din avere. Este un element mai rar precizat, în mod expres în lege, el fiind de cele mai multe ori subînțeles.

Ca sursă a impozitului, veniturile apar sub forma salariului, a profitului, a dividendului sau a rentei, în timp ce averea se prezintă sub forma de capital sau de bunuri mobile sau imobile.

La impozitele pe venit, obiectul coincide în toate cazurile cu sursa.

Elementele tehnice ale impozitelor

- **Unitatea de impunere** - este reprezentată de unitatea în care se exprimă mărimea obiectului impozabil.

Aceasta are fie o expresie monetară (cazul impozitelor pe venit) fie diverse expresii fizice naturale (m², hectar, etc.) în cazul impozitelor pe avere.

- **Cota impozitului** - este mărimea impozitului, stabilită pentru fiecare unitate de impunere. Aceasta poate să fie o sumă fixă sau o cotă procentuală - stabilite proporțional, progresiv sau regresiv în raport cu materia impozabilă sau capacitatea contributivă a subiectului impozitului. Cotele procentuale pot fi proporționale progresive sau regresive. [Detalii ulterior.](#)

Elementele tehnice ale impozitelor

- **Asieta fiscală** dă expresie modului de așezare a impozitului și cuprinde totalitatea operațiunilor realizate de organele fiscale pentru identificarea subiecților impozabili, stabilirea mărimii materiei impozabile și a cuantumului impozitelor datorate statului. **Detalii ulterior.**

- **Termenul de plată** precizează data până la care impozitul trebuie plătit. Acest termen are caracter imperativ, astfel că în cazul nerespectării sale sunt percepute majorări de întârziere.

Periodicitatea de încasare a impozitelor este foarte diferită de la un impozit la altul. Influențează în acest sens volumul impozitului datorat, periodicitatea realizării veniturilor - sunt impozite care se încasează zilnic, altele se încasează la intervale regulate de timp (chenzina, luna, trimestru, an) iar altele nu sunt stabilite termene de plată ci momentele în care se achită (ex. la accize, plata se face odată cu cumpărarea mărfii)

- **Autoritatea și beneficiarul impozitului** - este puterea publică îndreptățită să instituie impozitul la care se adaugă organele care așază și percep în mod efectiv impozitul.

Elementele tehnice ale impozitelor

- **Facilitățile fiscale** - se refera la posibilitatea că actul legal să prevadă unele exonerări pentru anumite categorii de subiecți, unele perioade de scutire, deduceri, unele reduceri de impozite sau unele restituiri de impozite după caz.
- **Sanțiunile aplicabile** - au în vedere întărirea responsabilității contribuabililor în ceea ce privește stabilirea corectă a obligațiilor fiscale și plata acestora în favoarea beneficiarului
- **Căile de contestație** se refera la posibilitatea pe care o au contribuabilii de a se adresa cu plângeri, întâmpinări sau contestații organelor Ministerului Finanțelor.

•Asieta impozitelor este expresia ansamblului măsurilor întreprinse de către organele fiscale pentru stabilirea obiectului impozabil, dimensionarea mărimii impozitului și perceperea la bugetul public a impozitelor.

- A. evaluarea materiei impozabile
- B. modul de calcul al impozitului
- C. perceperea impozitului

A. Evaluarea materiei impozabile. Stabilirea obiectului impozabil presupune constatarea existenței materiei impozabile și evaluarea acesteia. De-a lungul timpului și în funcție și de felul materiei impozabile, pentru evaluare s-au folosit mai multe metode de percepere:

1.evaluarea indirectă întemeiată pe prezumție

2.evaluarea directă pe baza de probe

A.1. EVALUAREA INDIRECTĂ întemeiată pe prezumție se poate practica în următoarele variante:

A.1.a. evaluarea pe baza indiciilor exterioare ale obiectelor impozabile și constă în stabilirea cu aproximație a valorii obiectului impozabil (pământ, clădiri, activități industriale) fără să se țină seama de situația persoanei ce deține obiectul respective:

A.1.b. evaluarea forfetară - organele fiscale, de comun acord cu subiectul impozitului, atribuie o anumită valoare obiectului impozabil, fără a se avea pretenția de exactitate. Pe lângă evidentul neajuns al aproximării, apar frecvente cazuri de evaziune fiscală prin subevaluarea materiei impozabile prin înțelegere între părți.

A.1.c. evaluarea administrativă - se realizează pe baza datelor sau a elementelor de care dispune aparatul fiscal în propriile evidențe. Astfel, în cazul acestei metode agentul fiscal stabilește unilateral volumul materiei impozabile, iar contribuabilul dacă este nemulțumit poate să conteste evaluarea realizată fiind obligat să aducă dovezi în acest sens.

A.2. EVALUAREA DIRECTĂ PE BAZA DE PROBE are două variante de aplicare:

A.2.a. evaluarea pe baza declarației unei terțe persoane se aplică atunci când mărimea obiectului impozabil este cunoscută și de o altă persoană decât subiectul impozitului. Avantajul aplicării acestei metode este că se previn cazurile de evaziune fiscală, pentru că terța persoană nu are interesul să subevalueze materia impozabilă. Principalul dezavantaj al metodei este aplicabilitatea limitată. Acest tip de evaluare se folosește în cazul veniturilor salariale, a căror mărime este declarată de către angajatorii care le plătesc, în cadrul veniturilor din chirii se declară de către chiriași, etc.

A.2.b. evaluarea pe baza declarației contribuabililor, se folosește atunci când subiecții plătitori ai impozitelor sunt obligați să țină o evidență cu privire la veniturile și cheltuielile ocazionate de activitățile desfășurate, să întocmească un bilanț fiscal și să prezinte declarații specifice.

B. MODUL DE CALCUL AL IMPOZITELOR numita adeseori și dimensionarea mărimii impozitului datorat este o operațiune ce se realizează în mod diferit, după cum este vorba de impozite de repartiție sau de impozite de cotitate.

Impozitele de repartiție (sau de contingentare) se caracterizează prin aceea că se stabilesc de către organele fiscale într-o sumă globală, ce trebuie încasată de pe întreg teritoriul țării. Aceasta sumă globală se defalcă de sus în jos de către fiecare unitate administrativ-teritorială, iar la nivelul unității de bază (oraș, comună) se defalcă pe obiecte ale impunerii sau pe subiecți plătitori. Era o soluție larg aplicată în trecut, dar presupunând și numeroase inechități a fost înlocuită treptat,

Impozitele de cotitate - calcul, în acest caz, se face de jos în sus, pornind de la nivelul fiecărui contribuabil. Sunt stabilite în cazul fiecărui obiect impozabil și pentru fiecare plătitor, prin utilizarea unor sume fixe sau cote procentuale sau combinate după caz.

C. PERCEPEREA IMPOZITELOR la bugetul public este operațiunea finală a asietei, care constă în încasarea impozitelor la termenele și modalitățile specifice fiecăruia dintre ele.

1. Încasarea indirecta:

a) încasarea impozitelor de către unul din contribuabili, urmând ca ulterior să le verse în visteria statului. Cu timpul, însă aceasta muncă a devenit laborioasă și soluția deși simplă și economicoasă s-a dovedit neviabilă.

b) încasarea impozitelor de către concesionari, sau adesea numiți și “arendași de impozite”. Ei avansează statului impozitele datorate de comunitate, ulterior recuperând sumele avansate de la contribuabili. Neajunsul constă în faptul că aceștia își însușeau frecvent o parte din impozitele încasate, printr-o serie abuzuri fiscale, încasând mai mult decât vărsau statului.

2. Perceperea impozitelor printr-un aparat fiscal specializat al statului:

În cazul impozitelor încasate de la **persoanele fizice**, după felul în care acestea se încasează, pot fi:

impozite portabile - atunci când plătitorul este cel care se deplasează la administrația financiară și achită impozitul

impozite cherabile - atunci când percepătorul (funcționarul administrației financiare) se deplasează la contribuabil și încasează impozitul datorat.

În cazul impozitelor încasate de la **persoane juridice**, la o serie de impozite, legea prevede folosirea mai multor metode:

stopajul la sursă constă în vărsarea impozitului la buget de către terțe persoane (metoda reținerii și vărsării). Exemplul cel mai frecvent îl constituie impozitul pe salarii. În acest caz, întreprinderea, patronul, calculează pe baza legii și a salariul brut convenit fiecărui angajat impozitul pe salariul legal datorat, iar ceea ce rămâne, salariul net, datorează angajatului. Impozitul reținut astfel trebuie virat la bugetul de stat.

aplicarea pe timbre fiscale sau cum mai este denumită metoda cumpărării și anulării de timbre fiscale. Această metodă se aplică pentru impozitarea anumitor venituri și pentru încasarea unor taxe locale. Timbrul fiscal este cumpărat și aplicat pe documentul respectiv în locurile și în valorile prevăzute expres de legislația fiscală.

“COMPORTAMENTUL” COTELOR DE IMPUNERE

Cotele de impozit sunt unul din elementele impozitului, **strict obligatoriu** în definirea impozitului respectiv. Dacă acestea - cotele - nu sunt precizate, impozitul respectiv nu poate fi calculat, deci practic nu există.

Cota de impozit poate fi **definită** ca fiind **cuantumul impozitului aferent unei unități de impunere**. Cota de impunere se aplică asupra bazei impozabile și astfel rezultă impozitul de plată.

Baza impozabilă se obține determinând obiectul impozabil în mod concret, atât cantitativ, cât și calitativ. Aceasta necesită efectuarea a două operațiuni: identificarea obiectului (materiei) impozabil și stabilirea naturii acestuia, adică determinarea calitativă și apoi evaluarea sau măsurarea, pe o anumită perioadă de timp, a materiei impozabile. Baza impozabilă se exprimă în unități bănești și mai rar în unități naturale.

Prin aplicarea cotei (cotelor) de impozit asupra bazei impozabile se obține **impozitul de plată datorat de contribuabil**. Aici este cazul să facem precizarea că **materia impozabilă nu corespunde întotdeauna, cu baza de calcul de calcul a impozitului**. Aceasta pentru că sunt destule cazuri în care din materia impozabilă se fac anumite deduceri pentru a stabili baza de calcul a impozitului. Această distincție este legată de înțelegerea diferită a celor două noțiuni: materia impozabilă și baza de calcul a impozitului.

“Comportamentul” cotelor de impunere

Cotele de impozit sunt diferențiate în funcție de natura și mărimea venitului impozabil, precum și (eventual) de categoriile de plătitori.

Cotele de impozit sunt de mai multe feluri, și anume:

1. cote fixe (în sumă fixă, egală, forfetară)
2. cote procentuale: proporționale; progresive: orizontale și verticale; simple sau compuse; regresive.

• **1. Cotele fixe** (în suma fixă, forfetare) sunt stabilite în sume fixă (egală), neschimbată, independent de mărimea venitului impozabil, de averea sau situația socială a plătitorului. Aceste cote se utilizează, de regulă, atunci când bazele impozabile se exprimă în unități naturale. Cotele în sumă fixă pe unitatea de măsură se aplică în aceeași sumă pe fiecare unitate de măsură a mărfii. Neputând opera diferențieri în funcție de mărimea materiei impozabile, impozitele stabilite în cotă fixă devin regresive odată cu creșterea materiei impozabile.

“Comportamentul” cotelor de impunere

2. Cote procentuale:

Cotele procentuale reprezintă un procent din suma în unități monetare a materiei impozabile. Aceste cote se aplică numai bazelor impozabile exprimate valoric. Ele cunosc mai multe variante după cum urmează:

Cotele proporționale sunt acelea a căror procent rămâne nemodificat (constant), indiferent de mărimea obiectului impozabil și de situația socială a plătitorului. Aceste cote se numesc proporționale, deoarece, dacă se face raportul între impozitul rezultat prin aplicarea lor și materia impozabilă, se constată că proporția rămâne aceeași, constantă.

Cotele proporționale stimulează agenții economici să-și dezvolte și să-și perfecționeze activitatea, pentru că indiferent de cât crește materia impozabilă, partea ce revine statului rămâne constantă - spre deosebire de cazul aplicării unor cote progresive când partea cuvenită statului, crește mai repede decât creșterea materiei impozabile. Aceste cote de impozit se aplică și veniturilor populației în cazurile în care impozitul respectiv nu are drept scop redistribuirea veniturilor contribuabililor.

“Comportamentul” cotelor de impunere

♦ **Cotele progresive** sunt acele cote de impunere care cresc, progresează, pe măsura creșterii venitului impozabil, fie într-un ritm constant, fie într-un ritm variabil.

În funcție de natura venitului impozabil și de categoriile de plătitori, cotele progresive pot să opereze atât orizontal cât și vertical.

Pentru **progresivitatea orizontală** este caracteristic faptul că, la veniturile impozabile egale ca mărime, cota de impozit este diferită în funcție de natura venitului impozabil și categoriile de plătitori.

În schimb la **progresivitatea verticală** cota de impozit crește pe măsura creșterii veniturilor, precum și în funcție de natura venitului impozabil și de categoriile de plătitori.

La un moment dat cotele progresive nu mai cresc, ele “îngheață” devenind cote proporționale. Aceasta este necesară, deoarece altfel s-ar ajunge nu numai la o egalitate între venitul impozabil și impozit, ci chiar - prin reducere la absurd - la un impozit mai mare decât baza impozabilă.

“Comportamentul” cotelor de impunere

• **Cotele progresive verticale** sunt la rândul lor, de două feluri și anume: **simple** și **compuse**.

- În cazul **cotelor progresive simple** se aplică procentul de impunere aferent tranșei de materie impozabilă, la întreaga masă impozabilă deținută de contribuabil.
- **Cotele progresive compuse** (pe tranșe, alunecătoare pe tranșe, scara impunerii) se calculează separat, aplicându-se fiecărei tranșe procentul aferent: după efectuarea acestei operații se însumează impozitul corespunzător fiecărei tranșe de materie impozabilă, obținându-se impozitul total de plata.

• **Cotele regresive** nu sunt specifice economiei românești actuale și în acest caz cotele scad pe măsura creșterii venitului impozabil, în scopul avantajării plătitorului, pentru obținerea unei mase impozabile cât mai mari - caz în care impozitul, în sume relative este mai mic.

“Comportamentul” cotelor de impunere

- **Impozitul în sumă fixă**, de fapt după cum arată și denumirea sa este constant, ca sumă absolută - din momentul în care depășește pragul minim neimpozabil - și regresiv ca procent din materia impozabilă .

Faptul că acest tip de impozit este regresiv, atunci când materia impozabilă crește, face ca povara fiscală să fie mai greu de suportat atunci când materia impozabilă este mică, respectiv din ce în ce mai ușor de suportat pe măsura creșterii materiei impozabile.

Pe de alta parte însă, asemenea cote de impunere încalcă flagrant orice principii de echitate fiscală : “în cazul acestui impozit nu poate fi vorba de echitate, deoarece la stabilirea lui nu se are în vedere nici mărimea venitului sau averii și nici situația personală a plătitorului”. Practic un impozit ce ar cunoaște asemenea cote este de multă vreme doar un element al istoriei fiscalității.

“Comportamentul” cotelor de impunere

• **Impozitul în cote proporționale**, după cum arată și denumirea sa, își menține proporționalitatea față de materia impozabilă, crește doar în ritmul în care crește materia impozabilă, ceea ce face să rămână constant ca pondere în totalul materiei impozabile.

Un impozit stabilit în asemenea cote, este neutru față de variația materiei impozabile și deci folosirea lui ca pârghie financiară este practic imposibilă - indiferent de materia impozabilă deținută, contribuabilul va plăti ca procent același impozit, deci nu-l nici încurajează dar nici nu-l descurajează în acțiunile sale de obținere a materiei impozabile.

Un asemenea tip de impozit este, cel mult, expresia unei “echități în fața impozitului”.

Deși aplicată încă, în unele țări, impunerea în cote proporționale s-a folosit pe scară largă la calcularea impozitelor de tip real, astăzi mai folosindu-se în cazul impozitelor directe pentru calcularea impozitului pe profit și în cazul impozitelor indirecte (taxa pe valoarea adăugată, taxele vamale).

“Comportamentul” cotelor de impunere

• Acest gen de impozite sunt una dintre cele mai vechi forme și nu de puține ori se pot auzi **voci care cer revenirea la acele practici**:

A 10 percent flat tax should be our goal. After all, back in Bible times, the people of Israel paid a "tithe" - that is, a 10 percent flat tax - to God. If God Himself only demands a tithe, who does Uncle Sam think he is, demanding more? - Michael Reagan

Un procent de impozit unic de 10% ar trebui să fie obiectivul nostru. La urma urmei, pe timpurile biblice, cetățenii Israelului plăteau o “zecime”, care era unică de 10% lui Dumnezeu. Dacă însuși Dumnezeu cerea doar o “zecime”, cine se crede Unchiul Sam ca să ceară mai mult ?;

It is not too much to hope that some day we may get back on a tax basis of 10 percent, the old Hebrew tithe, which was always considered a fairly heavy tax. - Andrew Mellon (1855-1937)

Nu este prea mult să sperăm că într-o zi ne-am putea întoarce la un impozit de 10%, vechea “zecime” evreiască care întotdeauna fost considerată o taxă cinstit de grea.

“Comportamentul” cotelor de impunere

• **Impozitul in cote progresive**, a fost introdus începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Este aici caracteristic faptul că, cota impozitului nu rămâne constantă - ci crește mai repede decât creșterea materiei impozabile, fie într-un ritm constant fie unul variabil.

Astfel în funcție de felul în care cresc cotele de impunere, în practică, se cunosc două variante: progresivitate simplă (globală) și respectiv progresivitate compusă (pe tranșe).

• **Impozitul în cote progresive simple** se aplică prin înmulțirea materiei impozabile cu cota corespunzătoare nivelului acesteia. Ca efect se observă că impozitul crește ceva mai repede decât materia impozabilă, atât ca sumă absolută cât și ca procent din materia impozabilă. Dat fiind faptul că asupra materiei impozabile aparținând unui plătitor se aplică aceeași cotă, se observă însă o proporționalitate, pe fiecare tranșă corespunzătoare cotei. La fiecare schimbare de tranșă are loc o creștere bruscă a impozitului, ceea ce dezavantajează contribuabilii situați imediat după schimbarea tranșei.

“Comportamentul” cotelor de impunere

- **Impozitul în cote progresive pe tranșe**, presupune divizarea materiei impozabile în mai multe tranșe, iar pentru fiecare tranșă este stabilită o anumită cotă. Prin însumarea impozitelor parțiale, calculate pentru fiecare tranșă de materie impozabilă în parte, se obține impozitul de plată.

Impozitul crește odată cu creșterea materiei impozabile, dar mai repede decât aceasta, aspect evident dacă analizăm impozitul ca procent din materia impozabilă.

Ce diferențiază cotele progresive pe tranșe de cotele progresive simple este comportamentul impozitului în jurul tranșelor de impunere. Dacă la cotele progresive simple, la schimbarea tranșelor, se observă cum impozitul crește brusc, la cotele progresive pe tranșe se evidențiază o creștere liniară, uniformă.

Se poate constata astfel că impozitele progresive pe tranșe elimină dezavantajele impunerii progresive pe tranșe - pentru contribuabilii situați imediat după schimbarea tranșei - conservând toate avantajele de echitate pe care le oferă impunerea progresivă.